

 Uniwersytet
Wrocławski

Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego

Nr 4 (132)
Kwiecień 2024

Sprawy Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego

Kraina Wygasłych Wulkanów Światowym Geoparkiem UNESCO

Bardzo dobre wieści dotarły z sesji Komitetu Wykonawczego UNESCO, w trakcie której ogłoszono przyznanie statusu Światowego Geoparku UNESCO osiemnastu nowym geoparkom z różnych państw świata ([klik TUTAJ](#)). Jest wśród nich Geopark Kraina Wygasłych Wulkanów, obejmujący swoim zasięgiem większość Gór i Pogórza Kaczawskiego oraz przyległy fragment obszaru przedsudeckiego między Legnicą, Jaworem a Wądrożem Wielkim. W trwających od wielu lat działaniach na rzecz utworzenia geoparku należącego do sieci światowej mieli też swój udział pracownicy Instytutu, których badania w zakresie geomorfologii, geoturystyki i dziedzictwa Ziemi współtworzyły merytoryczną podstawę do udokumentowania wybitnych wartości środowiska abiotycznego tego obszaru i potencjału rozwoju geoturystyki. Bardzo ważną składową wniosku o status Światowego Geoparku UNESCO była kompleksowa inwentaryzacja i ocena 130 geostanowisk na obszarze Geoparku, prowadzona w latach 2018–2019. Naukowym koordynatorem tego opracowania był **prof. Piotr Migoń**, który jest także członkiem Rady Naukowej Geoparku i autorem licznych naukowych i popularnonaukowych opracowań dotyczących tego obszaru. Geopark Kraina Wygasłych Wulkanów jest trzecim obszarem w Polsce, który uzyskał status Światowego Geoparku UNESCO. Warto w tym miejscu przypomnieć, że Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego ma podpisaną umowę o współpracy z Geoparkiem Kraina Wygasłych Wulkanów.

50. jubileusz Olimpiady Geograficznej

Awers i rewers Medalu Jubileuszowego 50-lecia Olimpiady Geograficznej.

21 marca br. w bibliotece Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego odbyła się uroczysta sesja posterowa związana z jubileuszem Olimpiady Geograficznej. W tym roku szkolnym mija bowiem 50 lat odkąd uczniowie szkół średnich – młodzi miłośnicy geografii – uczestniczą w tym prestiżowym, ogólnopolskim konkursie. Zmagania konkursowe organizowane są najpierw na szczeblu okręgowym, którego finaliści awansują następnie do zawodów krajowych. Z kolei ich zwycięzcy biorą udział w konkursach międzynarodowych. W IGRR znajduje się siedziba Komitetu Okręgowego Olimpiady

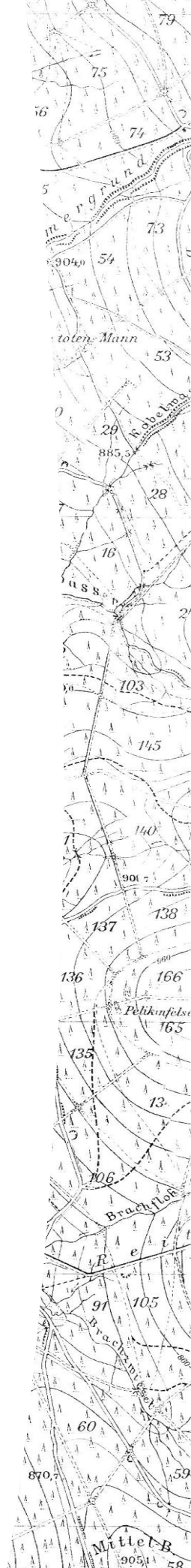
Geograficznej we Wrocławiu. Jest to jeden z dwóch Komitetów w Polsce, który swoim zasięgiem obejmuje dwa województwa – dolnośląskie oraz opolskie. Komitet Okręgowy OG, a także Komitet Jury, tworzą pracownicy Instytutu oraz najbardziej zaangażowani w krzewienie wiedzy geograficznej nauczyciele szkół średnich.

Jubileuszowe obchody były okazją do spotkania się członków tego Komitetu, także byłych, którzy na rzecz Olimpiady przepracowali wiele lat (nawet ponad 40). Niektórzy z nich zostali nagrodzeni pamiątkowym medalem. Spośród obecnych i emerytowanych pracowników Instytutu w gronie tym znaleźli się m.in. **prof. dr hab. Zdzisław Jary** (aktualnie Przewodniczący Komitetu Okręgowego), **prof. dr hab. Jerzy Wyrzykowski** (poprzedni Przewodniczący), **mgr Barbara Bierońska** (Sekretarz), **dr hab. Waldemar Spallek**, **dr inż. Dorota Borowicz**, **dr Małgorzata Wieczorek**, **dr Paweł Brezdeń**, **dr Janusz Kida**, **mgr Marta Helt** i **mgr Ewa Szykiewicz**. W spotkaniu uczestniczył także **prof. dr hab. Piotr Migoń**, który przez wiele lat zasiadał w Komitecie Głównym Olimpiady Geograficznej, ale także jako uczeń klasy II liceum był zwycięzcą VIII edycji zawodów.

W ramach sesji zaprezentowano sześć posterów. Trzy z nich przygotowane zostały przez Komitet Główny OG i przedstawiały historię i organizację zawodów w Polsce. Na trzech kolejnych posterach, autorstwa **dr inż. Doroty Borowicz**, **mgr Łukasza Kasprzaka** i **mgr Barbary Bierońskiej**, przedstawiono wkład ośrodka wrocławskiego w ideę Olimpiady na przestrzeni ostatnich 50 lat.

Przewodniczący Komitetu Okręgowego Zdzisław Jary prezentuje podsumowanie 50 lat Olimpiady.

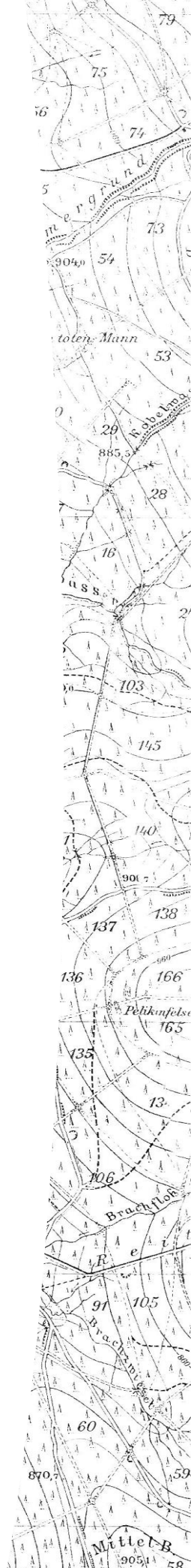
U honorowani jubileuszowym medalem: Barbara Bierońska, Zdzisław Jary i Marta Helt (fot. Ł. Kasprzak).

Wręczenie medalu Pawłowi Brezdeniowi (fot. Ł. Kasprzak).

Zaproszeni goście, wśród których znaleźli się nasi emerytowani koledzy i koleżanki: prof. Jerzy Wyrzykowski i Ewa Szyrkiewicz (fot. Ł. Kasprzak).

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU OKRĘGOWEGO OG

doc. dr hab. ►
Helena Leonhard-
-Migaczowa
1977-1986

▲ dr Jan Piotrowski
1974-1975

▲ prof. dr hab.
Wojciech Walczak
1975-1977

▲ prof. dr hab. Jerzy
Wyrzykowski
1986-2009

◀ prof. dr hab.
Zdzisław Jary
od 2009

SEKRETARZE KOMITETU OKRĘGOWEGO OG

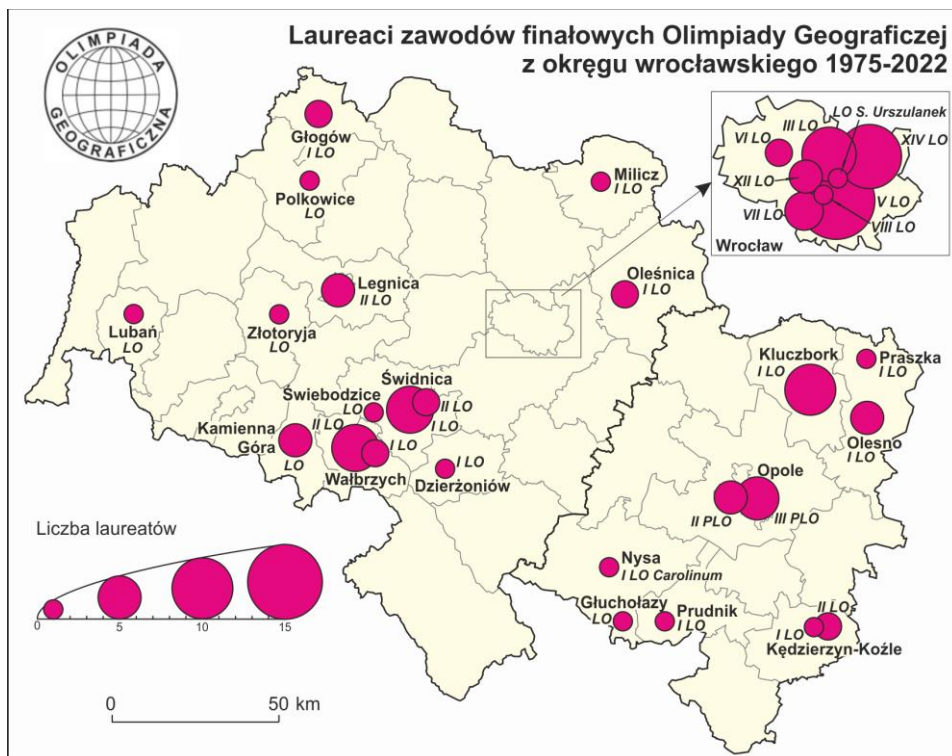
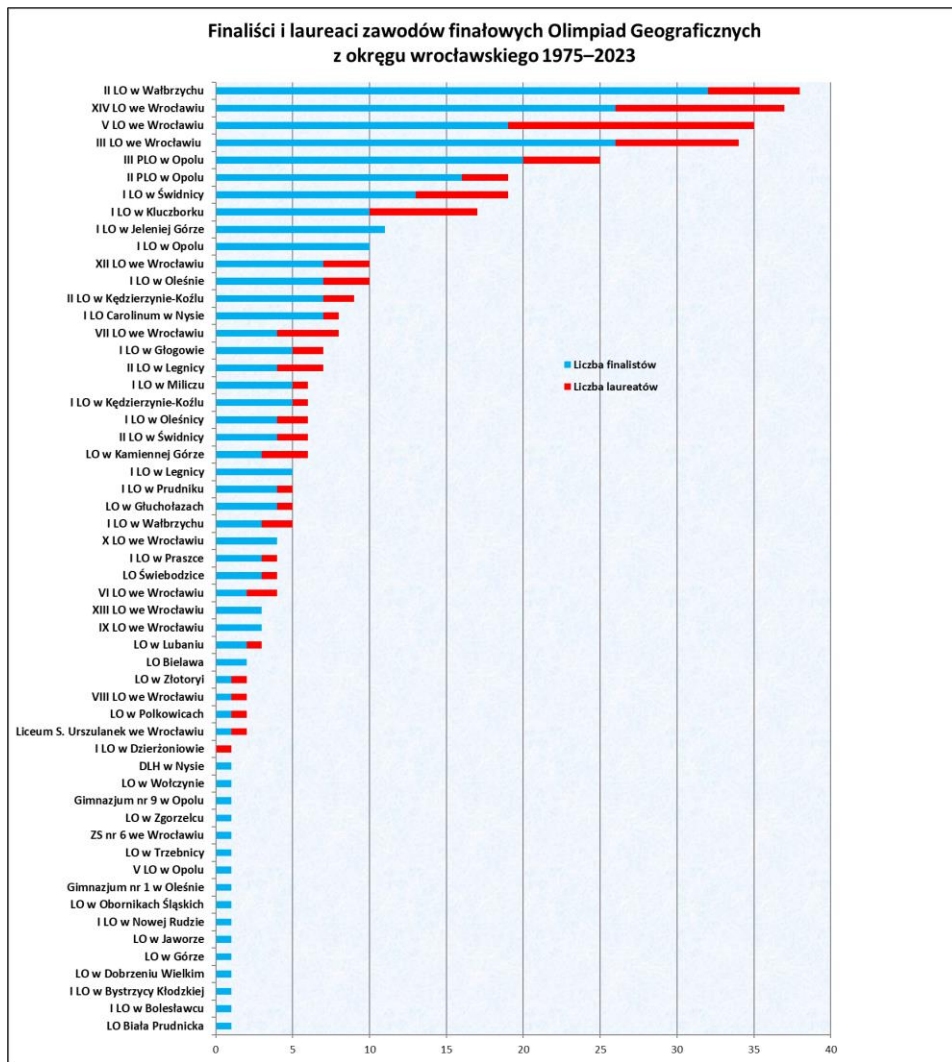
▲ mgr Maria
Jarzębowicz
1974-2008

▲ mgr Barbara
Bierońska
od 2008

Fragment jednego z posterów przedstawiający byłych i obecnych przewodniczących i sekretarzy Komitetu Okręgowego OG we Wrocławiu.

50-LECIE OLIMPIADY GEOGRAFICZNEJ

KOMITET OKRĘGOWY OLIMPIADY GEOGRAFICZNEJ WE WROCŁAWIU

Zasięg oddziaływania KO OG

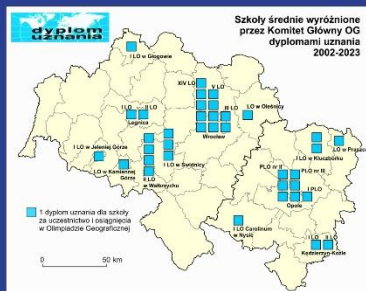
Komitet Okręgowy Olimpiady Geograficznej we Wrocławiu jest jednym z dwóch Komitetów w Polsce, który swoim zasięgiem obejmuje dwa województwa – dolnośląskie oraz opolskie. Nie zawsze jednak taki obszar pozostawał w gestii oddziaływania tego samego ośrodka centralnego, czyli Wrocławia. W pierwszej edycji Olimpiady zawody okręgowe dla uczniów tej części kraju zostały przygotowane przez dwa oddzielne Komitety Wojewódzkie: Wrocławski i Opolski, co odpowiadało ówczesnemu podziałowi administracyjnemu kraju. W związku z wprowadzeniem nowego podziału administracyjnego kraju w 1975 r. i utworzeniem Komitetu Okręgowego, okręg wrocławski objął 5 województw: wrocławskie, jeleniogórskie, legnickie, walbrzyskie i opolskie (z Raciborzem, ale bez Olkusza). Fakt ten nie pozostał bez wpływu na organizację zawodów w tym Okręgu, nie tylko w ciągu 23 lat istnienia podziału administracyjnego w tym kształcie, ale właściwie przez całe 50 lat trwania Olimpiady Geograficznej.

Członkowie KO OG

1 Członkami Komitetu Okręgowego **2** Do osób zaangażowanych dla rozwoju idei **3** Aktualni, czyli powołani na lata Olimpiady Geograficznej we Wrocławiu są Olimpiady Geograficznej w Okręgu 2022-2025: skład osobowy Komitetu Pracownicy Instytutu Geografii i Rozwoju i siedziba we Wrocławiu i zarządem Regionalnego (do 2003 r. Instytutu) związanych z nią naukowców, bo ponad 40 Geograficznego Uniwersytetu lat należał: mgr Ewa Szymkiewicz, dr Janusz Kieda, dr Jan Piotrowski oraz mgr Zdzisław Jarz. W związku z wprowadzeniem nowego podziału administracyjnego kraju w 1975 r. i utworzeniem Komitetu Okręgowego, okręg wrocławski objął 5 województw: wrocławskie, jeleniogórskie, legnickie, walbrzyskie i opolskie (z Raciborzem, ale bez Olkusza). Fakt ten nie pozostał bez wpływu na organizację zawodów w tym Okręgu, nie tylko w ciągu 23 lat istnienia podziału administracyjnego w tym kształcie, ale właściwie przez całe 50 lat trwania Olimpiady Geograficznej.

Zawody w Okręgu Wrocławskim Najbardziej aktywne szkoły w OG

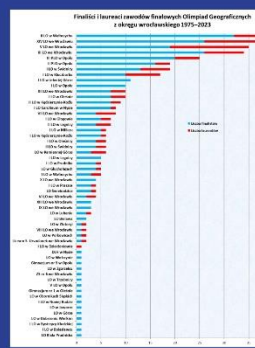
Diagnostę i systematycznie udział szkół w Olimpiadzie Geograficznej oraz zdobywcę tytułu laureata lub finalisty w ciągu 10 lat przez minimum czterech różnych uczniów jest na honorowanie „Dyplomem dla Szkół”. Z okręgu dolnośląsko-opolskiego wyróżniono te szkoły: XIV LO we Wrocławiu – pięciokrotnie uhonorowane dyplomem (1997, 2004, 2009, 2015 i 2019) oraz II LO w Walbrzychu (wyróżnione w latach 1978, 2003, 2008, 2013 i 2019). Równie duże sukcesy w Olimpiadzie Geograficznej posiada V LO we Wrocławiu (nagrodzone dyplomem uznania w latach 1981, 1986, 1992 i 2019), a także I LO w Świdnicy (1979, 1984, 1991) i dwa opolskie licea: PLO nr II w Opolu (2004, 2013, 2020) oraz PLO nr III w Opolu (2006, 2014, 2020). Dwukrotnie Komitet Główny OG wyróżnił I LO w Mławce (1995, 2005) oraz III LO we Wrocławiu (2016, 2021). Jeden raz w latach 1979-2021 nagrodzono 15 innych szkół z regionu dolnośląsko-opolskiego.

14 uczniów XII Liceum Geograficznego w Opolu przed rozpoczęciem zawodów piosenką.

24 zwycięzcy konkursu OG w Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Krasińskiego w Legnicy podczas uroczystości w dniu 17 lutego 2023 r.

14 członków Komitetu Geograficznego – organizatorów konkursu w 50. rocznicę powstania Komitetu.

Przedstawiciele KO w Komitecie Głównym OG i członkowie KG OG z ośrodka wrocławskiego

Pierwszą osobą z pochodząca z ośrodka wrocławskiego, która zasiadała w zaszczytnym gronie Komitetu Głównego Olimpiady Geograficznej był Waldemar Sroka – zwycięzca i Olimpiady Geograficznej (1975). Począwszy od II do VI OG był on przedstawicielem młodzieży w KG LO. Z kolei w latach 2013-2017 dr Waldemar Sroka – wrocławski geograf, pełnił w nim funkcję przedstawiciela KO we Wrocławiu. W latach 1987-1992, przedstawiciel młodzieży w KG również pochodził z ośrodka wrocławskiego, a był z nim laureat czwartego miejsca IV OG (1987) Jacek Potocki – dziś geograf, naukowiec, prof. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Przez 27 lat (1989-2016) członkiem Komitetu Głównego OG był z kolei inny dawny uczestnik konkursowych zmagani z Wrocławia – laureat pierwszego miejsca VIII OG (1982), a obecnie również związany z wrocławskim ośrodkiem geograficznym, znany polski geomorfolog – prof. dr hab. Piotr Migoń. Obecnie, począwszy od XLVI OG, w tym gronie członków KG zasiada prof. dr hab. Zdzisław Jarz, przewodniczący KO we Wrocławiu i również dawny uczestnik zawodów – finalista III i IV Olimpiady Geograficznej (1977, 1978). Od 2010 r. w Prezydium Komitetu Głównego OG, jako jego sekretarz, zasiada dr Joanna Uroda – aktualnie geolog Uniwersytetu Warszawskiego, a niegdyś laureatka XXII OG (2003) z ośrodka wrocławskiego.

14 członków KO przewodniczący w 2024 r. dr hab. Waldemar Sroka, 1000 Olimpiady Geograficznej – organizatorów konkursu w 50. rocznicę powstania Komitetu.

14 członków KG z ośrodka wrocławskiego: Waldemar Sroka (przewodniczący), dr hab. Zdzisław Jarz (sekretarz), dr hab. Piotr Migoń (członek).

Zasłużeni nauczyciele oraz działacze KO uhonorowani Odznaką im. prof. Anny Dylkowej

Osoby szczególnie zasłużone dla rozwoju idei Olimpiady Geograficznej oraz nauczyciele, którzy wychowali najliczniejsze grono finalistów i laureatów Olimpiady Geograficznej, ale także Olimpiady Naukowej (w latach 1991-2010, została uhonorowana Odznaką im. prof. Anny Dylkowej). Z okręgu dolnośląsko-opolskiego do tego grona należą: mgr Jorhannis Lazopoulos z V LO we Wrocławiu (odznaczony w 2004), mgr Maria Jarzembowicz (2005), mgr Andrzej Gościel z XIV LO we Wrocławiu (2008), mgr Anna Wójcicka z II LO w Walbrzychu (2009), mgr Ewa Szymkiewicz (2009), dr Jan Piotrowski (2014), dr Waldemar Sroka (2014), dr Jan Majewski (2015), mgr Krystyna Ozon z II LO w Opolu (2018), mgr Marta Helt z III LO we Wrocławiu (2021) oraz mgr Jolanta Parkina-Stefaniak z III PLO w Opolu (2023).

Zawody finałowe OG organizowane w szkołach okręgu wrocławskiego

Czterokrotnie na terenie województw, które wchodziły w zasięg oddziaływania Komitetu Okręgowego we Wrocławiu odbyły się zawody finałowe Olimpiady Geograficznej. Pierwsze z nich odbyły się w latach XI OG w dniach 12-14 kwietnia 1985 r. w Kłodzku, na terenie ówczesnego województwa walbrzyskiego. W konkursie uczestniczyło 77 dziewcząt i chłopców. Kolejne miały miejsce 22-24 kwietnia 1994 r. w Miłczu koło Wrocławia – finałowe rozgrywki XX OG odbyły się w Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Krasińskiego i wzięło w nich udział 155 Olimpiady. W dniach 8-10 kwietnia 2005 r. zawody finałowe XXXI OG przeprowadzono w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. Henryka Pobożnego w Legnicy. Uczestniczyło w nich 94 uczniów. W 2021 r. z uwagi na pandemię covid-19 zawody finałowe XLVII OG przeprowadzono w 14 wyznaczonych przez Komitet Okręgowy miejscowościach. W okręgu dolnośląsko-opolskim odbyły się one w III Liceum Ogólnokształcącym we Wrocławiu. Formuła zawodów przeprowadzonych w latach ostatnim sankcyjnym została ograniczona tylko do zawodów pisemnych, zrealizowano z części ustnej, warsztatów terenowych i konkursu terenowego. Uroczyste wręczenie nagród wyróżnionym uczniom z okręgu dolnośląsko-opolskiego odbyło się natomiast w dwóch miejscach: PLO nr III w Opolu oraz Muzeum Mineralogicznym Uniwersytetu Wrocławskiego we Wrocławiu.

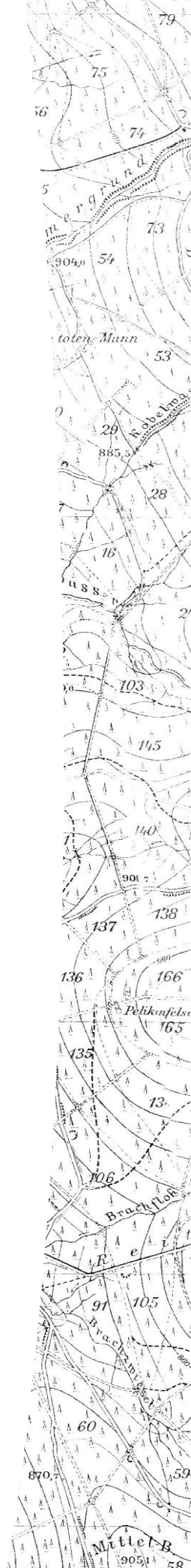

14 uczniów III Liceum Geograficznego w Opolu przed rozpoczęciem zawodów.

Obrona rozprawy doktorskiej

15 marca o godz. 12:30 w sali Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Michała Łopucha** pt. "Ewolucja pól wydmych centralnej części Europejskiego Pasa Piaszczystego – wnioski z analiz morfometrycznych". Promotorem pracy był **prof. dr hab. Zdzisław Jary** z Zakładu Geografii Fizycznej UWr., a rozprawę doktorską recenzowali: prof. dr hab. Barbara Woronko (Uniwersytet Warszawski), dr hab. Marek Ewertowski, prof. UAM (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu) i dr hab. Piotr Weckwerth, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Z przyjemnością informujemy, że obrona zakończyła się sukcesem. Komisja doktorska wysoko oceniła rozprawę oraz obronę zgłaszając wniosek do Rady Dyscypliny Nauk o Ziemi i Środowisku o nadanie mgr Michałowi Łopuchowi stopnia doktora i wyróżnienie rozprawy przychylając się do wniosku dwójki recenzentów.

Publikacje

W czasopiśmie *Dendrochronologia* (IF = 3.071, 100 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł pt. „Varied growth response of high alpine *Rhododendron myrtifolium* and forest zone tree species to climate warming in the Eastern Carpathians, Ukraine”. W badaniach, obok pracowników z Uniwersytetu Śląskiego oraz Uniwersytetu Lwowskiego uczestniczyli: **dr hab. Piotr Owczarek prof. UWr.**, **dr hab. Marek Błaś** oraz **dr Bartosz Korabiewski**. W publikacji autorzy przedstawili wyniki badań and reakcja przyrostową rododendronu wschodniokarpackiego z Czarnohory na obserwowany szybki wzrost temperatury. Są to badania nowatorskie, ponieważ nigdy wcześniej nie wykorzystano tego gatunku w badaniach dendrochronologicznych. Dodatkowo, jest to pierwsza publikacja z Karpat Wschodnich, gdzie w sposób kompleksowy dokonano analiz dendrochronologicznych w transekcie wysokościowym. Zwrócono uwagę na odmienną reakcję przyrostową gatunków subalpejskich i piętra leśnego, co ma istotne znaczenie dla dalszych badań nad funkcjonowaniem ekosystemów górskich i ich przystosowaniem do zmieniającego się warunków klimatycznych.

Dendrochronologia 85 (2024) 126198

Contents lists available at ScienceDirect

Dendrochronologia

journal homepage: www.elsevier.com/locate/dendro

Varied growth response of high alpine *Rhododendron myrtifolium* and forest zone tree species to climate warming in the Eastern Carpathians, Ukraine

Piotr Owczarek^a, Mohit Phulara^b, Pavlo Shuber^c, Bartosz Korabiewski^a, Marek Błaś^a, Magdalena Opała-Owczarek^{b,*}

^a Institute of Geography and Regional Development, University of Wrocław, Wrocław, Poland

^b Institute of Earth Sciences, Faculty of Natural Sciences, University of Silesia in Katowice, Sosnowiec, Poland

^c Faculty of Geography, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

ARTICLE INFO

Keywords:

Ukraine
Eastern Carpathians
Rhododendron
Spruce
Fir
Climate warming

ABSTRACT

Plants growing along altitudinal transects in alpine and mountainous areas respond differently to climatic conditions. The present study is centred on the unique and ecologically significant species, *Rhododendron myrtifolium* Schott & Kotschy, an evergreen clump-forming or prostrate dwarf shrub. This high-mountain endemic plant grows at several localities in isolated massifs of the Eastern Carpathians, but the greatest numbers of sites can be found in the subalpine and alpine belts of the Chornohora range. The main objectives of this study were (1) to assess the dendrochronological potential of *Rhododendron myrtifolium* as a new species in dendrochronological research and (2) to compare the growth response of *R. myrtifolium* (sampling elevation: 1800–1950 m a.s.l.) with *Picea abies* Karst. (1350–1500 m a.s.l.) and *Abies alba* Mill. (950–1050 m a.s.l.) collected from the upper and lower forest belts. Tree-ring material from 97 trees and shrubs enabled the construction of three site chronologies from sites located within the altitudinal transect. The longest chronology, covering the previous 184 years, was developed for fir. The chronology for the rhododendron was the shortest at 66 years. This species is the most sensitive of the three species analysed. The highest positive *r*-value ($r=0.71$) was obtained between the rhododendron chronology and the warm-season temperature (from March to July). Also, the growth of this species was significantly positively correlated with the summer temperature ($r=0.50$). In contrast, fir and spruce demonstrated a similar inverse relationship with August temperatures.

W czasopiśmie *Geochronometria* (IF = 1.426, 70 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł pt. „Impacts of large-scale climate oscillations on fluvial sediments in central Poland: evidence from geochronological analysis”. W badaniach uczestniczył **prof. Dariusz Krzyszkowski**.

IMPACTS OF LARGE-SCALE CLIMATE OSCILLATIONS ON FLUVIAL SEDIMENTS IN CENTRAL POLAND: EVIDENCE FROM GEOCHRONOLOGICAL ANALYSIS

DANUTA A. DZIEDUSZYŃSKA¹, DANUTA J. MICHCZYŃSKA², JOANNA PETERA-ZGANIACZ³,
LUCYNA WACHECKA-KOTKOWSKA^{1,*}, DARIUSZ WIECZOREK³, DARIUSZ KRZYSZKOWSKI⁴

¹University of Łódź, Faculty of Geographical Sciences, Department of Geology and Geomorphology, Narutowicza 88, 90-139 Łódź, Poland

²Silesian University of Technology, Institute of Physics - CSE, Division of Geochronology and Environmental Isotopic Research, Konarskiego 22B, 44-100 Gliwice, Poland

³Polish Geological Institute - National Research Institute, Holy Cross Branch of Jan Czarnocki in Kielce, Zgoda 21, 25-378 Kielce, Poland

⁴University of Wrocław, Institute of Geography and Regional Development, Cybulskiego 34, 50-205 Wrocław, Poland

Received 29 June 2023

Accepted 25 January 2024

W czasopiśmie *Quaestiones Geographicae* (IF = 1.0, 100 pkt. MNiSW) opublikowany został artykuł przeglądowy autorstwa mgr Zofii Owczarek, mgr Zofii Stachowskiej-Kamińskiej, mgra Oskara Kostrzewy oraz mgr Małgorzaty Szczypińskiej z Zakładu Geomorfologii pt. „Progress in arctic coastal geomorphological research in times of rapid climate warming”. Celem pracy było ukazanie postępu, jaki nastąpił w badaniach geomorfologicznych wybrzeży arktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem badań prowadzonych w XXI wieku. Transformacja wybrzeży została opisana w podziale na regiony – Grenlandię, Svalbard, Arktykę Rosyjską oraz Alaskę i Arktykę Kanadyjską. Dodatkowo badania przedstawiono w podziale na kategorie tematyczne – paleodane, zmiany wybrzeży oraz zagrożenia.

QUAESTIONES GEOGRAPHICAE 43(1) • 2024

PROGRESS IN ARCTIC COASTAL GEOMORPHOLOGICAL RESEARCH IN TIMES OF RAPID CLIMATE WARMING

ZOFIA OWCZAREK¹, ZOFIA STACHOWSKA-KAMIŃSKA², OSKAR KOSTRZEWA¹,
MALGORZATA SZCZYPIŃSKA¹

¹ Alfred Jahn Cold Regions Research Centre, University of Wrocław, Wrocław, Poland

² Institute of Marine and Environmental Sciences, Doctoral School, University of Szczecin, Szczecin, Poland

Manuscript received: September 21, 2023

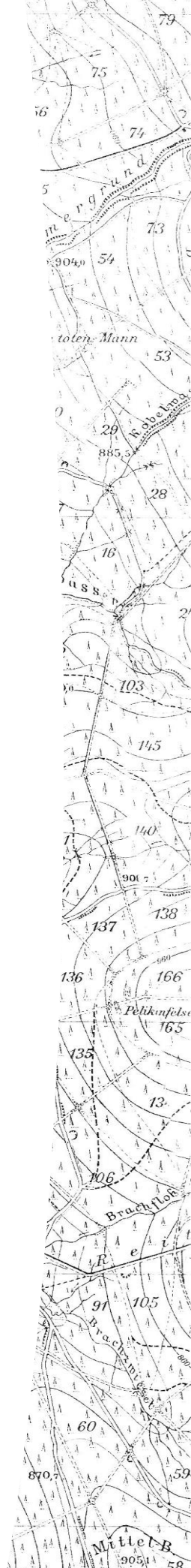
Revised version: January 5, 2024

OWCZAREK Z., STACHOWSKA-KAMIŃSKA Z., KOSTRZEWA O., SZCZYPIŃSKA M., 2024. Progress in Arctic coastal geomorphological research in times of rapid climate warming. *Quaestiones Geographicae* 43(1). Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań. pp. 127–156. 9 figs, 1 table.

ABSTRACT: Recognising the degree of climate transformations in the Arctic becomes vital, especially in times of rapid global climate change. The 21st century has seen a renaissance in Arctic coastal research. Here, we aim to present this recent progress. Moving from the European Arctic through the Siberian part and ending with the Canadian Arctic Archipelago (CAA), we describe how the region's coasts have transformed. This work is mostly focussed on progress in coastal geomorphology, geohazards, and reconstructions of the paleoarchives, although we also address the future research challenges of cold region coastal environments.

KEY WORDS: coastal evolution, cold region geomorphology, climatic changes, coastal geohazards, Arctic

Corresponding author: Zofia Owczarek, zofia.owczarek@uwr.edu.pl

W czasopiśmie *Transport Problems* (IF=0.7, 100 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł pt. "Spatial differentiation of access to bus transport based on the example of core-immediate surroundings connections in the Wrocław agglomeration", którego współautorami są **dr Przemysław Tomczak** i **dr hab. Robert Szmytkie, prof. UWr** z ZGSE. Celem artykułu była diagnoza bezpośrednich połączeń autobusowych w otoczeniu aglomeracji wrocławskiej.

TRANSPORT PROBLEMS 2024 Volume 19 Issue 1
PROBLEMY TRANSPORTU DOI: 10.20858/tp.2024.19.1.06

Keywords: public transport; Wrocław agglomeration; bus connections

Michał MALYSZ^{1*}, Przemysław TOMCZAK², Robert SZMYTKIE³, Wojciech JURKOWSKI⁴

SPATIAL DIFFERENTIATION OF ACCESS TO BUS TRANSPORT BASED ON THE EXAMPLE OF CORE-IMMEDIATE SURROUNDINGS CONNECTIONS IN THE WROCLAW AGGLOMERATION

Summary. Accessibility to public transport is a very important factor in determining the general transport accessibility of a given area. Commonly, the bus is the only alternative solution for a car in mobility. However, it is not possible to ensure the same level of possibility of traveling by bus for each location. As a consequence, there may be areas excluded from the service when there are not enough bus connections. On the other hand, the presence of the main transport routes (e.g., regional and national roads), as well as railways, significantly increases the possibilities of mobility with the use of public transport. The aim of the article is to diagnose direct bus connections in the Wrocław agglomeration but only between the immediate surroundings of Wrocław and itself as a core. One of the secondary aims is to identify areas with limited access to those connections and to propose solutions to the diagnosed problems. Two rings of municipalities around the city have been designated as the area of the Wrocław agglomeration as the immediate surroundings of the core. The main research method is the analysis of collected numerical data and using the empirical Bayesian Kriging method to determine areas of different levels of accessibility to bus transport. In addition, the capabilities of PTV Visum made it possible to perform modeling of bus connections. The 2021/2022 timetables of bus connections providing direct access to Wrocław were taken into account. The results of the study are proposals for solutions that may constitute directions for the development of passenger bus transport in the Wrocław agglomeration in order to improve the accessibility of bus transport within the Wrocław agglomeration.

W *Czasopiśmie Geograficznym* (70 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł autorstwa **dr hab. Roberta Szmytkie, prof. UWr** oraz **dr Dominika Sikorskiego** pt. „Poziom wyposażenia instytucjonalnego gmin w Polsce w 2021 roku”. Publikacja ta jest wynikiem analizy autorskiej bazy danych na temat wyposażenia instytucjonalnego miejscowości statystycznych w Polsce. Wnioski z niej płynące zostały zagregowane do poziomu gmin i przedstawione w niniejszym artykule. Badania wykazały, że gminy w Polsce cechują się wysokim poziomem wyposażenia w instytucje typowe dla tego szczebla podziału terytorialnego. Pewne niedobory w zakresie wyposażenia instytucjonalnego występują jedynie w przypadku tzw. gmin obwarzankowych.

czasopismo
geograficzne
geographical
journal 1923

POZIOM WYPOSAŻENIA INSTYTUCJONALNEGO GMIN
W POLSCE W 2021 ROKU

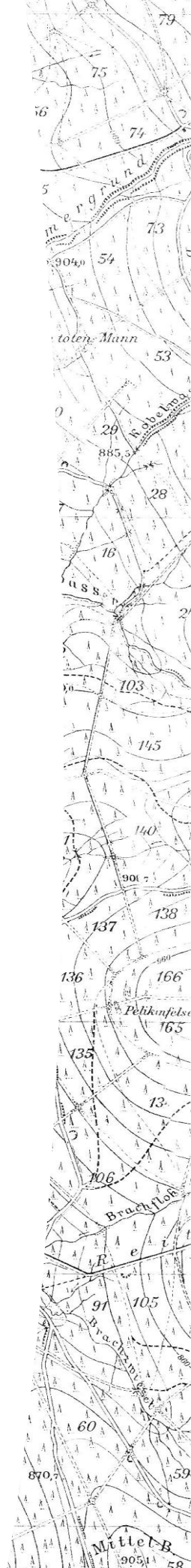
THE INSTITUTIONAL BASE OF MUNICIPALITIES IN POLAND IN 2021

Robert Szmytkie, Dominik Sikorski

Uniwersytet Wrocławski, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej, plac Uniwersytecki 1, 50-137 Wrocław,
RS <https://orcid.org/0000-0001-6415-9342>, e-mail: robert.szmytkie@uwr.edu.pl,
DS <https://orcid.org/0000-0003-2612-3490>, e-mail: dominik.sikorski@uwr.edu.pl

Streszczenie

Głównym celem niniejszego opracowania było określenie poziomu wyposażenia instytucjonalnego gmin w Polsce. W badaniach zastosowano metodę typologii wzorcowej, która zakłada istnienie pewnej liczby rzędów osiedli centralnych wraz z typowymi dla tych rzędów rodzajami funkcji centralnych. Jako reprezentatywne dla poziomu gminnego określono 13 rodzajów instytucji centralnych. Badania wykazały, że gminy w Polsce cechowały się generalnie wysokim poziomem wyposażenia instytucjonalnego. Pewne niedobory w zakresie występowania instytucji gminnych zdiagnozowane zostały w przypadku gmin wiejskich i gmin obwarzankowych, a wielkość gminy jedynie w ograniczonym zakresie miała wpływ na jej poziom wyposażenia instytucjonalnego. W skali regionalnej województwa położone w zachodniej i południowej części Polski cechowały się nieznacznie wyższym poziomem wyposażenia w instytucje gminne niż województwa leżące w środkowej i wschodniej części kraju. W świetle uzyskanych wyników można stwierdzić, że wyposażenie instytucjonalne większości gmin pozwala na wypełnienie powierzonych im zadań własnych w stopniu bardzo wysokim lub wysokim.

W Pracach Komisji Krajobrazu Kulturowego (40 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł autorstwa **mgr Agaty Baszak** (absolwentki kierunku gospodarka przestrzenna w IGRR) oraz **dr hab. Agnieszki Latochy-Wites, prof. UWr**, podejmujący temat funkcjonalno-przestrzennych i krajobrazowych zmian na terenach dawnego hutnictwa szkła na ziemi kłodzkiej.

PRACE KOMISJI KRAJOBRAZU KULTUROWEGO
DISSERTATIONS OF CULTURAL LANDSCAPE COMMISSION
No. 50 (2) 2023, 21-47
DOI 10.30450/202309

ISSN 1896-1460 e-ISSN 2391-5293

AGATA BASZAK, AGNIESZKA LATOCHA-WITES

University of Wrocław, Institute of Geography and Regional Development, Wrocław, Poland

e-mail: agatabaszak@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7292-5043, e-mail: agnieszka.latocha@uwr.edu.pl

Przemiany funkcjonalno-przestrzenne terenów dawnego hutnictwa szkła na ziemi kłodzkiej

Functional and spatial changes in the areas of the former glass industry in kłodzko region

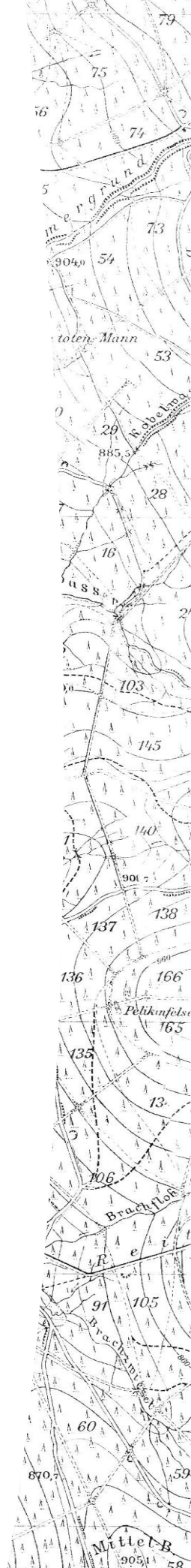
Streszczenie

Celem artykułu jest identyfikacja przekształceń funkcjonalno-krajobrazowych i zmian zagospodarowania przestrzennego terenów, które niegdyś były związane z przemysłem szklarskim na terenie ziemi kłodzkiej. Kolejnym celem jest krytyczna ocena tych przekształceń ze szczególnym uwzględnieniem stanu istniejącego, funkcjonowania i aktualnego zagospodarowania terenów poprzemysłowych. Badania oparto na przeglądzie literatury, analizie dokumentów archeologicznych i archiwalnych, badaniach porównawczych różnych źródeł kartograficznych, a także badaniach terenowych, które obejmowały inwentaryzację pozostałości hut szkła oraz dokumentację fotograficzną. Dokładna analiza zmian funkcjonalno-krajobrazowych terenów dawnego przemysłu szklarskiego prowadzi do wniosku, że tereny te obecnie są rzadko zagospodarowane, co wpływa na degradację przestrzeni. Nieruchomości są wyburzane, a ich potencjał pozostaje niewykorzystany. Nie podjęto żadnych projektów rewitalizacyjnych, a postindustrialne dziedzictwo kulturowe nie zostało należycie zachowane w krajobrazie.

Sprawy Zakładowe

Zakład Geografii Fizycznej

W dniach 29.01–1.02.2024 **dr Łukasz Stachnik** prezentował poster pt. „Controls of sediment-bound and dissolved nutrient transport from a glaciated metasedimentary catchment in the high Arctic” w czasie konferencji Arctic Frontiers. Wyniki badań zaprezentowane w posterze były analizowane w ramach dwóch projektów Narodowego Centrum Nauki: (1) FLOURISH „Wpływ ewolucji lodowców na dostawę składników pokarmowych i metabolizm węgla” (SONATA 17) oraz (2) RAW: „RAW – Retreat And Wither” – What is the influence of glaciers recession from tidewater to land-based on the marine biological production and biogeochemistry in the Arctic?” (GRIEG-1). Wyniki

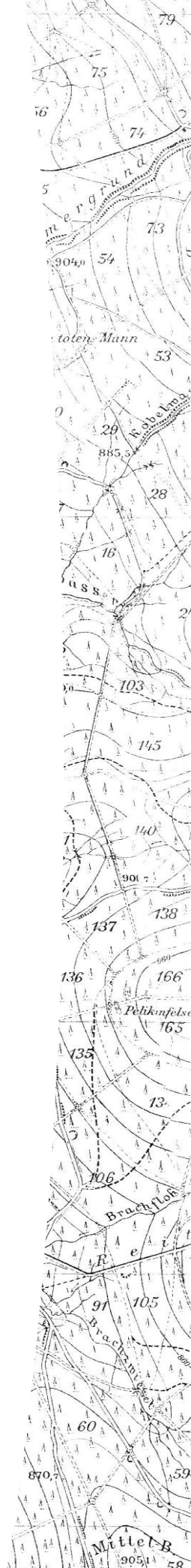
badań były także analizowane w czasie stażu dr Stachnika w GFZ Helmholtz Centre w ramach Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (program im. M. Bekkera) w ramach projektu: „Czy składniki odżywcze dostarczane z wodami lodowcowymi wpływają na obieg węgla i pochłanianie CO₂ w obszarach polarnych?”.

Sesje posterowa i plenarna Arctic Frontiers (fot. Marlena Szeligowska).

Muzeum Polarne w Tromsø.

Muzeum Polarne w Tromsø – ekspozycja.

W dniu 27.03.2024 odbyło się webinarium pt. „Polarne SPA, czyli historia o odżywczym osadzie w rzekach lodowcowych” prowadzone przez **dr Łukasza Stachnika** w ramach cotygodniowych popularno-naukowych spotkań organizowanych przez Instytut Geofizyki Polskiej Akademii Nauk. W jego czasie zaprezentowano wyniki badań z dwóch projektów realizowanych w ramach Narodowego Centrum Nauki: 1) FLOURISH „Wpływ ewolucji lodowców na dostawę składników pokarmowych i metabolizm węgla” (SONATA 17) oraz 2) RAW „RAW – Retreat And Wither” – What is the influence of glaciers recession from tidewater to land-based on the marine biological production and biogeochemistry in the Arctic?” (GRIEG-1). Link to prezentacji [TUTAJ \(klik\)](#).

Norway grants

Project funded by the Norwegian Financial Mechanism 2014-2021 Grant agreement no. UMO-2019/34419/17/1

Polarne SPA, czyli historia o odżywczym osadzie w rzekach lodowcowych

Dr Łukasz Stachnik, Uniwersytet Wrocławski, GFZ
Helmholtz Centre Potsdam

UCELNIA BADAWCZA

Norway grants RAW

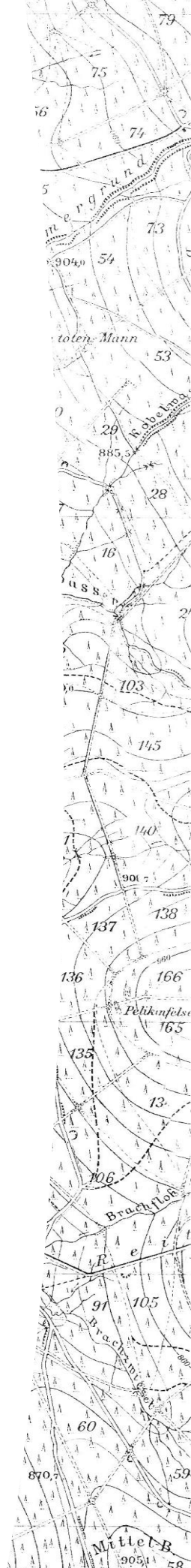
NATIONAL SCIENCE CENTRE POLAND

Lukasz

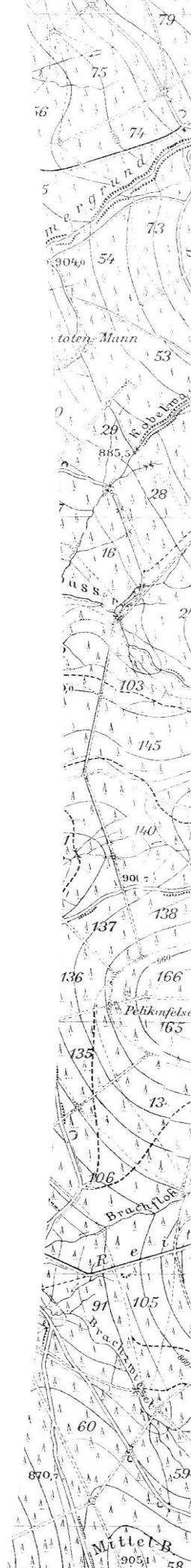
Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej

W dniach 15–18 marca 2024 r. **dr hab. Robert Szmytkie, prof. UW** prowadził konsultacje i badania terenowe w ramach projektu „Długofalowość procesów suburbanizacji wokół dużych miast Polski (histsuburb.pl)” (0201/41/B/HS4/01407). W trakcie wyjazdu **prof. Szmytkie** spotkał się z dr hab. Ewą Szafrąską, prof. UŁ, a także przeprowadził inwentaryzację urbanistyczną na obszarze założeń powstałych w nawiązaniu do koncepcji miast-ogrodów E. Howarda i położonych w otoczeniu Łodzi i Warszawy. Badania były prowadzone na obszarze: wsi Sokolniki-Las (miejscowość powstała w latach 1928-30 z rozparcelowanego majątku barona Aleksandra Rostockiego, obecnie obszar miasta-ogrodu wynosi 574 ha 6146 arów 46 m² i złożony jest z ok. 3.5 tysiąca działek letniskowych), Milanówek (miejscowość powstała na przełomie XIX i XX w. w wyniku parcelacji dóbr należących do Michała Lasockiego, a leżących wzdłuż Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, w okresie międzywojennym rozwijała się architektura willowa), Podkowa Leśna (powstanie miasta związane było z Elektryczną Koleją Dojazdową (obecnie Warszawska Kolej Dojazdowa), w 1925 r. powstała spółka „Miasto Ogród Podkowa Leśna”, która zamówiła plan urbanistyczny (projekt Antoniego Jawornickiego) oparty na koncentrycznych ulicach-alejach wokół dworca kolejki i zajęła się sprzedażą terenów Podkowy) oraz Brwinów (w 1927 r. Brwinów otrzymał status letniska, miejscowość rozwijała się dzięki położeniu na trasie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, w okresie międzywojennym powstawały tu liczne wille i pałacyki).

W dniach 20–22 marca 2024 r. **dr inż. Piotr Kryczka** uczestniczył w 18. Międzynarodowej Konferencji Naukowej "Planning, Law, and Property Rights", która odbyła się w TU München. W trakcie konferencji dr Kryczka wygłosił referat pt.: "Winners or losers: Assessing the implementation of large-scale local zoning plans on spatial development in Poland" (współautorstwo: dr hab. Magdalena Belof, prof. PWR).

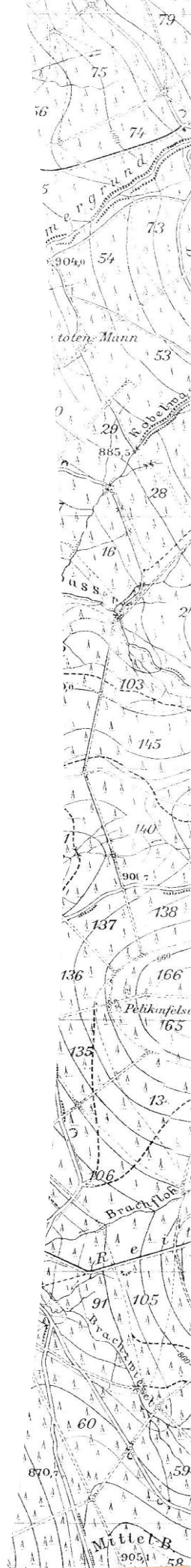

Zakład Geoinformatyki i Kartografii

W dniu 7 marca 2024 dr **Aleksandra Michniewicz** wzięła udział w webinarze Międzynarodowej Asocjacji Geomorfologicznej (IAG, International Association of Geomorphology), na którym przedstawiła wyniki swoich badań nad skałkami zachodniosudeckimi w prezentacji pod tytułem „Lithological and structural features of tors development in Western Sudetes, Poland”. W webinarze swoje wystąpienia prezentowali badacze ze Europy Wschodniej. Wydarzenie było jednym z wielu webinarów organizowanych w ramach Międzynarodowego Tygodnia Geomorfologii, który jest obchodzony w ośrodkach naukowych na całym świecie.

A screenshot of a Zoom webinar interface. The main window displays a slide titled "Context - Permafrost - ECV" with a bulleted list of facts about permafrost and a diagram of the permafrost layers. The diagram shows a cross-section of the ground with layers: Surface (with vegetation), Active layer, Organic matter (peat and silt), and Permafrost. A globe shows the distribution of permafrost in the Northern Hemisphere. The Zoom interface includes a top bar with participant names (Aleksandra Michniewicz, Florin Totai-Umbac, Florina Ardelean, Mihai Micu IGRA, Maurycy Zarczyński, Anita Bernatek-Jakiel) and a right-hand sidebar with a list of 36 participants and chat messages.

W dniu 16 marca 2024 dr **Aleksandra Michniewicz** wygłosiła wykład pt. „Skałki w Sudetach – geneza i uwarunkowania rozwoju rzeźby” dla Koła Przewodników Sudeckich w Kłodzku. Prelekcja odbyła się w ramach serii wykładów organizowanych cyklicznie dla członków i sympatyków kłodzkiego Koła przez jej prezesa, Bartosza Paleja, który jest absolwentem IGRR. W trakcie wykładu słuchacze zapoznali się z ogólnym stanem wiedzy o pochodzeniu skałek, ich rozmieszczeniu na sudeckich grzbietach oraz wynikami badań na temat ich ewolucji w części zachodniej gór. Wystąpienie cieszyło się dużym zainteresowaniem ze strony uczestników spotkania.

Zakład Geomorfologii

Międzynarodowy Tydzień Geomorfologii (A. Traczyk)

W dniach 1–7 marca 2024 r. świętowaliśmy Międzynarodowy Tydzień Geomorfologii. W jego ramach przygotowano w naszym Instytucie wiele wydarzeń. Tradycyjnie już, była to jednodniowa wycieczka terenowa w Sudetach (prowadzący **Piotr Migoń**, **Andrzej Traczyk**). Odbyła się ona 2 marca w północnej części Gór Sowich (okolice Zagórza Śląskiego). Uczestnicy wycieczki mieli okazję zapoznać się z podglądami na temat złożonej historii rozwoju rzeźby tej części Sudetów. Przy dawnej gliniance w Zagórze i nad zbiornikiem zaporowym odbyła się dyskusja na temat przyczyn powstania przetomu Bystrzycy. Z kulminacji Działu Michałkowskiego była natomiast sposobność podziwiania rozległej powierzchni wierzchowinowej gór oraz panoramy masywu Wielkiej Sowy i najwyższych wzniesień Gór Wałbrzyskich. Kolejnym „stacjonarnym” elementem obchodów Tygodnia Geomorfologii była sesja wykładowa pt. „Oblicza geomorfologii”, która odbyła się 6 marca w sali im. Wincentego Pola. Składała się ona z trzech wystąpień: **Mileny Różyckiej** – „Liczby w geomorfologii”, **Andrzeja Traczyka** – „Gołoborza w Sudetach” oraz **Krzysztofa Parzócha** – „Walka z erozją w Karkonoszach. Jedno z zastosowań geomorfologii”. W bieżącym roku do działań w ramach Tygodnia Geomorfologii włączyło się również Centrum Badań Regionów Zimnych im. Alfreda Jahna. W piątek, 8 marca przeprowadzono w Centrum konkurs wiedzy geomorfologicznej „Jeden z siedmiu” (przygotowanie **Iwo Wieczorek**, **Oskar Kostrzewa**, **Michał Łopuch**, **Zofia Owczarek**). Zwycięzcą został **Kacper Konieczny** z 2 roku lic. GF. Turniej poprzedzony był wykładem **Krzysztofa Senderaka** na temat aktualnie prowadzonych badań przez nasz Zakład w regionach polarnych, a także pracy samego prelegenta poświęconej stożkom usypiskowym Spitsbergenu.

Uczestnicy i organizatorzy konkursu wiedzy geomorfologicznej „Jeden z siedmiu”.

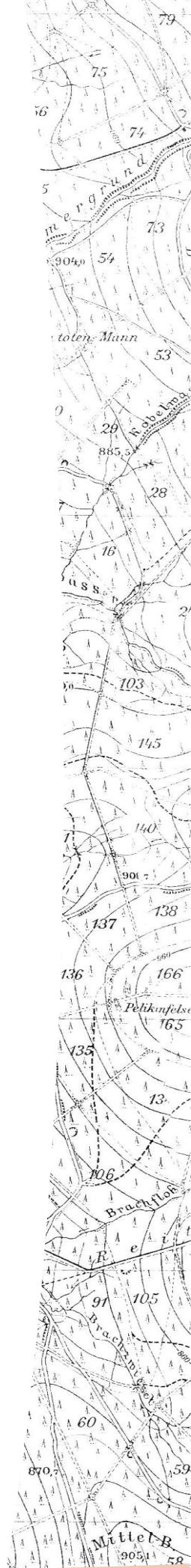
W sferze wirtualnej odnotować należy Ligę Form Rzeźby, przygotowaną przez **Zofię Owczarek**, która trwała przez cały tydzień na platformie Facebook. Tegorocznym zwycięzcą Ligi został nunatak, który w ostatniej rundzie stoczył walkę z nekiem 😊 Ponadto należy odnotować dwa wystąpienia *on-line* w ramach webinarów przygotowanych pod auspicjami International Association of Geomorphology (IAG). Były to wystąpienia **Aleksandry Michniewicz** – “Lithological and structural controls of tors development in the Western Sudetes, Poland” (IAG Webinar Eastern Europe) oraz **Wiolety Porębniej** pt.: “Quantification of erosional dissection of sandstone-dominated tableland using DTM” (4th Women in Geomorphology Workshop). Efektem Tygodnia są również cztery postery nt. „Aktualnych kierunków badań geomorfologicznych w ośrodku wrocławskim” (przygotowanie: **Kacper Jancewicz** i **Andrzej Kacprzak**) wystawione w korytarzu na III piętrze przy Pracowni Historii Kartografii. Wszystkim osobom zaangażowanym w tegoroczne obchody Tygodnia Geomorfologii składamy podziękowania i zachęcamy do aktywności w 2025 roku.

Uczestnicy wycieczki terenowej w Górach Sowich (fot. A. Traczyk).

Niedawne odtworzenie linii kolejowej w dolinie Bystrzycy umożliwiło szybki dojazd do Zagórze Śląskiego. W tle ruiny zamku Grodno (fot. P. Migoń).

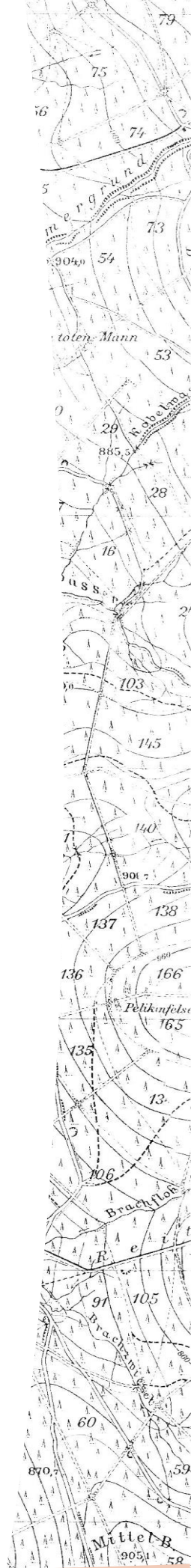

W trakcie podejścia na zrównaną wierzchowinę tzw. Wyżyny Sowiogórskiej w okolicach Glinna (fot. P. Migoń).

Przerwa popasowa pod Kanciarskim Bukiem (fot. P. Migoń).

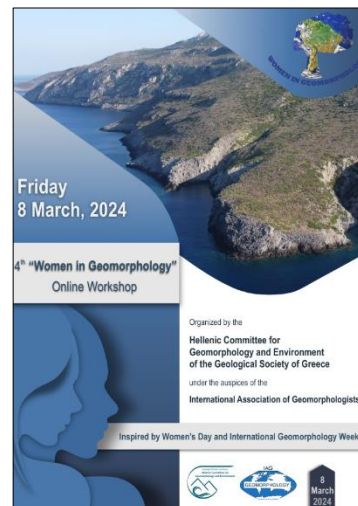

W dniach 4–9 marca 2024 r. **prof. Piotr Migoń** przebywał na uniwersytecie w Modenie (Włochy), gdzie wspólnie z prof. Mauro Soldatim, byłym Prezydentem International Association of Geomorphologists (IAG), przygotowywał opracowanie prezentujące historię IAG. Obejmuje ono opis wydarzeń, które doprowadziły do formalnego powołania światowej organizacji geomorfologicznej w 1989 r. i przegląd najważniejszych działań IAG na polu naukowym i organizacyjnym, w tym w zakresie wspierania geomorfologów będących na wczesnych etapach naukowej kariery. Warto w tym miejscu wspomnieć, że w przeszłości spore grono doktorantów Instytutu skorzystało z finansowego wsparcia oferowanego przez IAG na uczestnictwo w konferencjach i warsztatach naukowych (Grzegorz Synowiec, Milena Różycka, Michał Łopuch, Małgorzata Szczypińska, Maria Kotowska). Beneficjentem grantu IAG był także Mateusz Strzelecki (wówczas jeszcze niezwiązany z Instytutem).

W marcu br. **dr hab. Agnieszka Latocha-Wites, prof. UW** zaprezentowała dwie popularnonaukowe prelekcje, obie przygotowane wspólnie z dr hab. Tomaszem Witesem, prof. UW: pierwsza, pt. „Nie tylko owce. Impresje z Wysp Owczych”, odbyła się 7.03.2024 r. w ramach cyklicznych spotkań pt. „Cztery strony świata” organizowanych przez PTTK Oddział Wojskowy; druga, pt. „Zimbabwe – śladami cudów przyrody i kultury” odbyła się w dniu 8.03.2024 r. w Instytucie Geografii i Rozwoju Regionalnego, w ramach spotkań Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (więcej na ten temat w rubryce PTG).

Mgr Wioleta Poręba wzięła udział w warsztatach „Women in Geomorphology”. Czwartą edycją tego wydarzenia odbywającego się rokrocznie w Międzynarodowym Dniu Kobiet (8 marca) zgromadziła uczestników z pięciu kontynentów. Wystąpienie doktorantki pt.: „Quantification of erosional dissection of sandstone-dominated tableland using DTM” prezentowało metodykę badań nad układem sieci dolinnej Gór Stołowych, realizowanych w ramach projektu Preludium NCN. Wyniki obejmowały podział obszaru badań na klasy według stopnia rozczłonkowania na skutek działania erozji liniowej oraz wskazanie erozyjnych „hot spotów” w obrębie masywu.

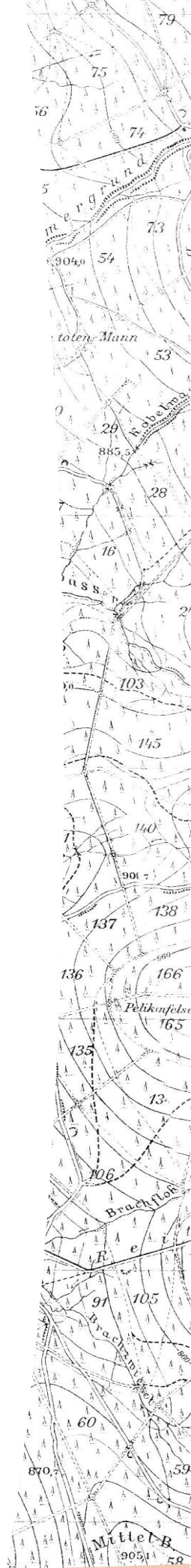
W dniach 9–12.03.2024 r. w Centrum Badań Regionów Zimnych im. Alfreda Jahna odbyło się spotkanie robocze projektu ASPIRE – „Efekty arktycznych sztormów zapisane w wałach plażowych i osadach jeziornych: scenariusze dla mniej złodzonej przyszłości” finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki w ramach grantu OPUS-19, w którym udział wzięli **dr hab. Mateusz Strzelecki, prof. UW**, prof. Christopher Hein (Virginia Institute for Marine Sciences), dr hab. Sebastian Lindhorst (University of Hamburg), dr Willem van der Bilt (University of Bergen), **mgr Zofia Owczarek** oraz mgr Zofia Stachowska-Kamińska (Uniwersytet Szczeciński). Podczas spotkania omówiono już uzyskane wyniki badań, a także zaplanowano badania terenowe na kolejne lata trwania projektu. Ponadto goście z zagranicy wygłosili referaty w ramach cyklu spotkań „Polar Star Seminar”. Goście po wystąpieniu otrzymali od kierownika Centrum Badań Regionów Zimnych im. Alfreda Jahna, **dr hab. Mateusza Strzeleckiego, prof. UW** małe upominki w podziękowaniu za wykłady.

Prof. Christopher Hein (fot. Z. Owczarek).

Dr hab. Sebastian Lindhorst i dr Willem van der Bilt (fot. Z. Owczarek).

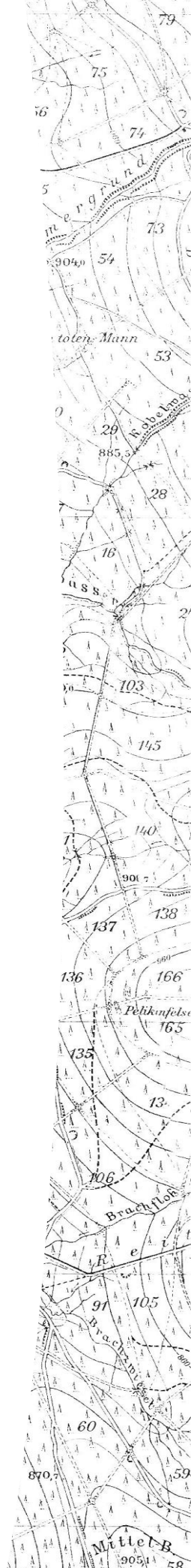
W dniach 14–15.03.2024 r. Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli zorganizowało konferencję szkoleniową pt. „Edukacja z klimatem i wyobraźnią”, dedykowaną przede wszystkim nauczycielom, ale w której brała również udział młodzież szkolna. Na zaproszenie organizatorów, w konferencji uczestniczyła **Agnieszka Latocha-Wites**, przedstawiając wykład pt. „Kształtowanie krajobrazu a klimat”. Konferencja odbywała się w Warszawie (14.03) i w Siedlcach (15.03), a łącznie zgromadziła ponad 250 osób (105 nauczycieli i 150 uczniów szkół średnich).

W dniach 16–17 marca 2024 r. **prof. Piotr Migoń** współprowadził (razem z prof. Markiem Awdankiewiczem z Instytutu Nauk Geologicznych) dwudniowy kurs z zakresu geologii i geomorfologii dla lokalnych przewodników i organizatorów turystyki w Geoparku Kraina Wygasłych Wulkanów. W sobotę odbyły się zajęcia kameralne, natomiast w niedzielę miała miejsce wycieczka terenowa do wybranych geostanowisk na terenie Geoparku. Na jej trasie znalazły się dawny kamieniołom trachyandezytów Łomy koło Lubiechowej, Organy Wielisławskie, kamieniołom piaskowców kredowych w Jerzmanicach-Zdroju, zrehabilitowany i udostępniony turystycznie kamieniołom bazaltu na Wilkołaku (Wilczej Górze) koło Złotoryi oraz odśnieżenia law poduszkowych w Wąwozie Myśluborskim.

Kamieniołom Łomy odstania kilka leżących na sobie potoków lawowych.

Ściany dawnego kamieniołomu piaskowca w Jerzmanicach-Zdroju.

Różnokierunkowe układy słupów bazaltowych powstających w wyniku stygnięcia lawy odsłonięte w udostępnionym turystycznie dawnym kamieniołomie na Wilkołaku.

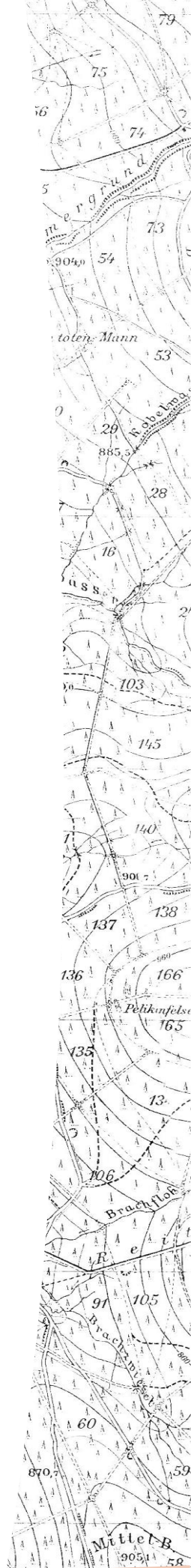
W dniu 22.03.2024 odbyło się zebranie Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego, którego organizatorem był Zakład Geomorfologii. Samo spotkanie odbyło się w niedawno otwartym Centrum Badań Regionów Zimnych im. Alfreda Jahna, a referaty wygłosili **dr Krzysztof Senderak** z Zakładu Geomorfologii oraz na specjalne zaproszenie prof. Magdalena Opała-Owczarek z Uniwersytetu Śląskiego i dr Michael Angelopoulos z Instytutu Alfreda Wegenera.

Kierownik Zakładu Geomorfologii przywitał wszystkich zgromadzonych i rozpoczął zebranie.

Dr Krzysztof Senderak (fot. Z. Owczarek).

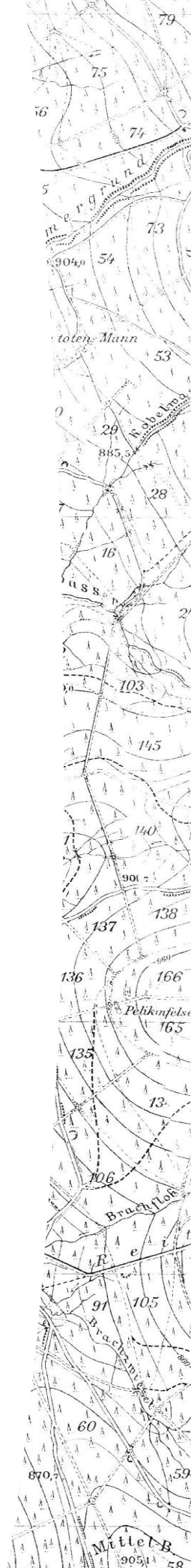

Prof. Magdalena Opała-Owczarek (fot. Z. Owczarek).

Dr Michael Angelopoulos (fot. Z. Owczarek).

W poniedziałek 25 marca **prof. Piotr Migoń** rozpoczął miesięczny pobyt badawczy na Uniwersytecie Masaryka w Brnie, finansowany w ramach IDUB. Jego celem jest z jednej strony pogłębienie współpracy z geomorfologami z Brna (planowana jest kontynuacja realizowanych już badań form skałkowych i rzeźby strukturalnej południowych Moraw), z drugiej pozyskanie dalszych materiałów do planowanej monografii poświęconej geomorfologii strukturalnej, zarówno na drodze studiów literatury, jak i przez obserwacje terenowe. Poniżej kilka fotografii ukazujących miejsca oglądane w trakcie pierwszych dni pobytu.

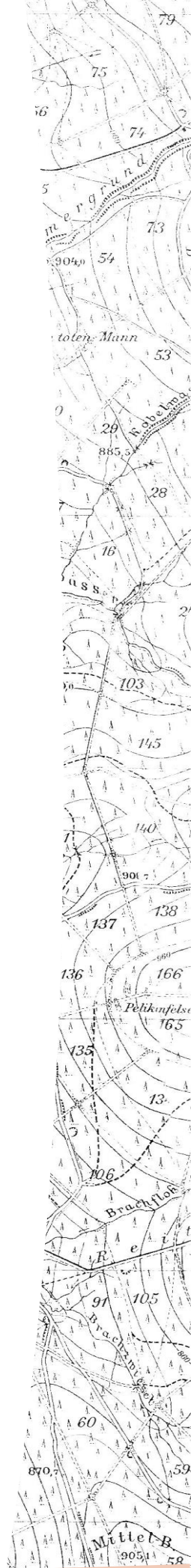

Epigenetyczny przełom rzeki Dyje koło Znojma, w marginalnej części Masywu Czeskiego. Ograniczona przejrzystość powietrza jest efektem dużej ilości pyłu saharijskiego.

Peryglacjalne pokrywy blokowe na stromych zboczach przełomu Dyje, zbudowanych z granitów.

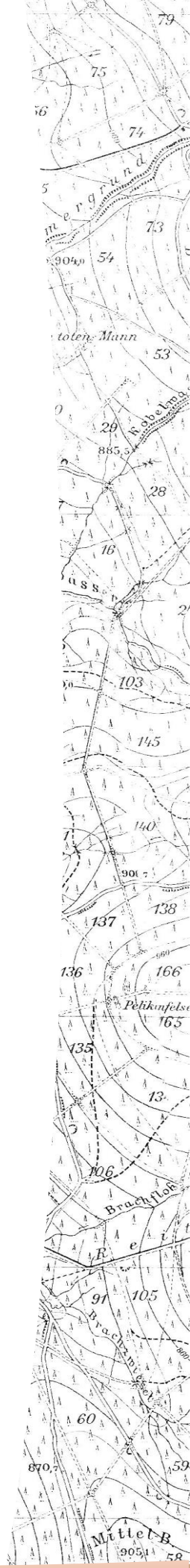

Skałka zbudowana ze zlepieńców dewońskich na Żłutym kopcu w Brnie.

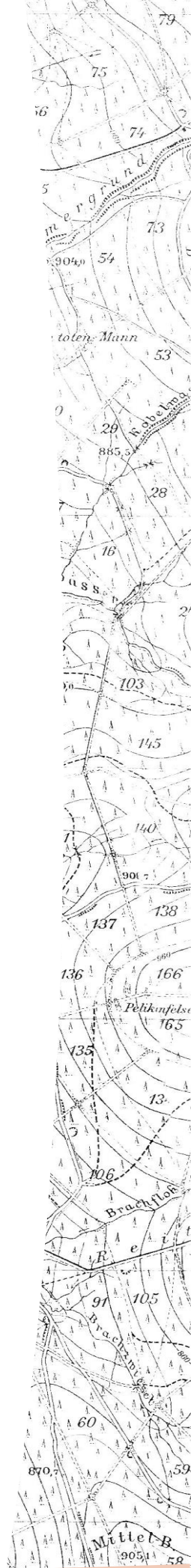
Trawiaste leje krasowe na wapiennym płaskowyżu Krasu Morawskiego.

W dniach 17–18 lutego **mgr Małgorzata Szczypińska** uczestniczyła w warsztatach organizowanych przez Fundację Edukacji Klimatycznej w Łodzi. W warsztatach uczestniczyło 10 dziennikarzy i 10 młodych naukowców, którzy rozmawiali ze specjalistami o tym w jaki sposób skutecznie przekazywać społeczeństwu wiedzę naukową z dziedziny zmiany klimatu. W ramach warsztatów powstał wywiad, który można odsłuchać [TUTAJ \(klik\)](#).

W okresie od 26 lutego do 12 kwietnia **mgr Małgorzata Szczypińska** uczestniczy w kursie "Permafrost and Periglacial Environments" w ramach UNIS (Svalbard). W ramach kursu uczestniczy w gościnnych wykładach specjalistów z różnych krajów, ćwiczeniach praktycznych oraz pracach terenowych i laboratoryjnych.

Pył saharyjski nad Karkonoszami (Iwo Wieczorek)

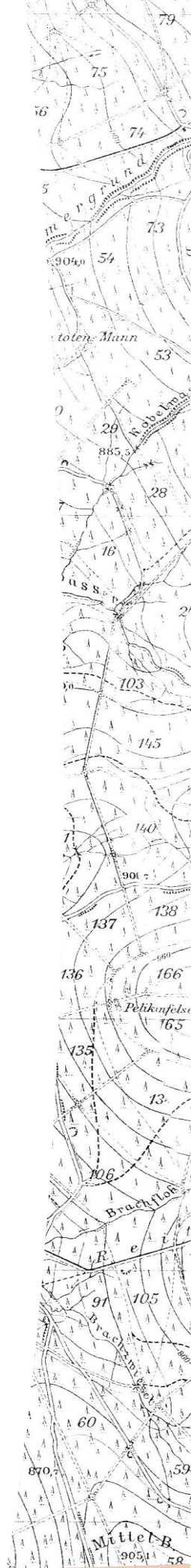
Niedawno miała miejsce długo wyczekiwana premiera drugiej części filmu „Diuna”. Dla niewtajemniczonych, jest to dzieło *science-fiction*, wzorowane na powieści Franka Herberta pod tym samym tytułem. Przedstawia wizję świata, gdzie każda kropla wody jest na wagę złota i pokazuje przystosowanie do takiego życia ludzi pustyni (Fremenów). Promocja filmu zdecydowanie się udało i mieszkańcy Karkonoszy mogli poczuć na własnej skórze powiew znad Sahary. Przez całe Święta Wielkanocne (29–31.03) obserwować można było pył, który przybył z tej afrykańskiej pustyni i unosił się nad Karkonoszami i najbliższą okolicą. Zjawisku towarzyszyły powiewy ciepłego wiatru i pogoda iście letnia bo aż 24 °C, co biorąc pod uwagę okres Świąt Wielkanocnych w ostatnich latach jest nie pewną odmianą... Zjawisko obserwowano w regionie poprzednio we wrześniu 2023 r. i w przyszłości możemy spodziewać się kolejnych takich obserwacji. Jednocześnie warto podkreślić, że w trakcie trwania takiego zjawiska nie jest wskazane wykonywanie żadnych aktywności na zewnątrz, gdyż pył pustynny ma podobnie negatywny wpływ na organizm człowieka jak ten pochodzenia antropogenicznego.

Panorama Karkonoszy bez pyłu. Zdjęcie wykonane ze Zbójeckich Skał w Piechowicach (fot. I.Wieczorek, 3.04.2024).

Zdjęcie wykonane z Kaplicy Św. Anny w Sosnowce (fot. A. Wołoszyn, 31.03.2024).

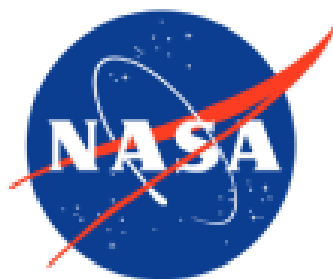
Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery

W marcu na stronie projektu AERONET (AErosol RObotic NETwork) koordynowanego przez NASA pojawiły się dane rejestrowane w Obserwatorium Meteorologicznym ZKIOA z wykorzystaniem fotometru słonecznego i księżycowego firmy CIMEL (model CE318-T). Są to wyniki ciągłych pomiarów gęstości optycznej aerozolu (Aerosol Optical Depth AOD), czyli wielkości opisującej zawartość cząstek pyłu w profilu atmosfery, zarówno jako ogólnej ilości pyłu, ale także z podziałem frakcje grubą i drobną. Dodatkową informacją jest zawartość pary wodnej w całym profilu atmosfery. Dane te mogą być wykorzystywane w analizach klimatycznych, do kalibracji satelitarnej i walidacji modeli, oceny lokalizacji elektrowni słonecznych, jak i w analizach jakości powietrza. Pomiar realizowane są w ramach udziału Zakładu Klimatologii i Ochrony Atmosfery w międzynarodowej sieci pomiarowej ACTRIS (Aerosol, Clouds and Trace Gases Research Infrastructure), a fotometr CIMEL jest jednym z urządzeń tzw. komponentu „aerosols remote sensing”.

Fotometr zainstalowany na wieży aktywności.

Wyniki z naszego Obserwatorium zobaczyć można na stronie AERONET [TUTAJ \(klik\)](#).

The screenshot shows the NASA Goddard Space Flight Center AERONET website interface. The main content area displays data for the Wroclaw_UWR site, including a disclaimer, site information, and data display controls. Two graphs show Aerosol Optical Depth (AOD) data for March 30, 2024, at Level 1.0. The left graph shows AOD data from 00:00 to 09:00 UTC, and the right graph shows data from 00:00 to 19:00 UTC. Both graphs include a legend for various AOD channels (e.g., AOD_340, AOD_380, AOD_440, AOD_500, AOD_675, AOD_870, AOD_1020, AOD_1640) and their corresponding values. Below the graphs are download options for AOD Level 1.0 and SDA Level 1.0.

Wyniki pomiarów z 30 marca 2024 r.

Praca doktorska dr Natalii Pilguy (obecnie IMGW PIB, wcześniej asystent w Zakładzie Klimatologii i Ochrony Atmosfery IGRR) została wyróżniona przez Komitet Nauk Geograficznych PAN dyplomem im Eugeniusza Romera!

Polskie Towarzystwo Geograficzne

Oddział Wrocławski

Finale 55. Olimpiady Krajoznawczej Dolnego Śląska

5 marca 2024 r. odbył się finał 55. Olimpiady Krajoznawczej Dolnego Śląska. Głównym organizatorem konkursu było Liceum Ogólnokształcące Nr. X im. S. Sempołowskiej we Wrocławiu współpracujące z Wrocławskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Geograficznego. W olimpiadzie uczestniczyli uczniowie ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych Wrocławia, Kłodzka oraz Psar. Olimpiada została objęta podobnie jak w poprzednich latach patronatem Dolnośląskiego Kuratora Oświaty oraz Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Zaproszonych gości, przewodników, nauczycieli i uczestników finału powitała wicedyrektor Ewa Piwnik oraz Tomasz Deron, sędzia główny konkursu i jednocześnie zasłużony przewodnik z Studenckiego Koła Przewodników Sudeckich. Uczestnicy olimpiady rozwiązywali indywidualnie testy z wiedzy krajoznawczej i topograficznej, a następnie wspólnie rozpoznawali slajdy z atrakcjami turystycznymi Dolnego Śląska. W oczekiwaniu na wyniki uczniowie i nauczyciele mieli okazję posłuchać wykładu **dr Janusza Łacha** o Kubie. Na zakończenie nagrody dla najlepszych uczniów wręczyli wicedyrektor pani Justyna Maruszak oraz sędzia główny konkursu. W organizację olimpiady zaangażowanych jest wiele osób. Wszystkim serdecznie dziękujemy. Panu Januszowi Łachowi za niezwykle ciekawy wykład dla uczestników konkursu i pomoc w organizacji konkursu. Panu Tomaszowi Deronowi – sędziemu głównemu Olimpiady, przewodnikom SKPS oraz pani Renacie Pysiewicz-Jędrusik – przewodniczącej z Klubu Przewodników i Pilotów PTTK „Rzepiór”. Przewodnicy byli autorami testów oraz pomagają w organizacji i sprawdzaniu prac uczniów. Dziękujemy również serdecznie Radzie Rodziców przy Liceum Ogólnokształcącym nr X za wsparcie finansowe w organizacji Konkursu.

mgr Klaudia Sabadasz i mgr Agnieszka Duda (nauczycielki geografii w X LO)

DYPLOM
dla
PTG Oddział Wrocławski
za wsparcie w organizacji
finału
**55. Młodzieżowej Olimpiady Krajoznawczej
Dolnego Śląska**

Organizator

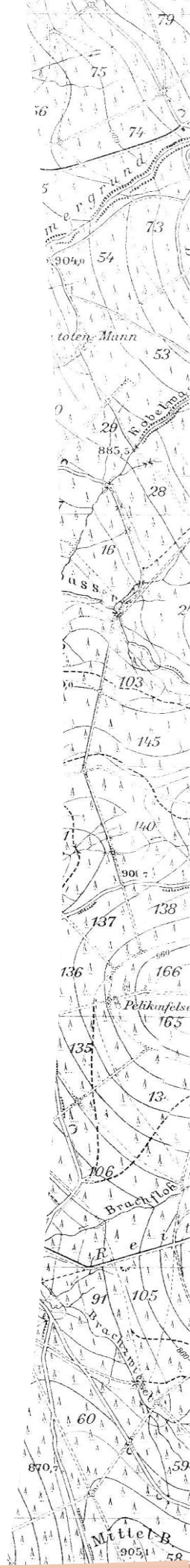
DYREKTOR
Liceum Ogólnokształcącego nr X
im. Stefana Żeromskiego
we Wrocławiu
Zofia Benikowska-Sztonyk

Sędzia Główny
Tomasz Deon

Honorowy patronat
DOLNOŚLĄSKI KURATOR OŚWIATY
POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE ODDZIAŁ WROCŁAWSKI

Wrocław, 5 marca 2024 r.

Prelekcje

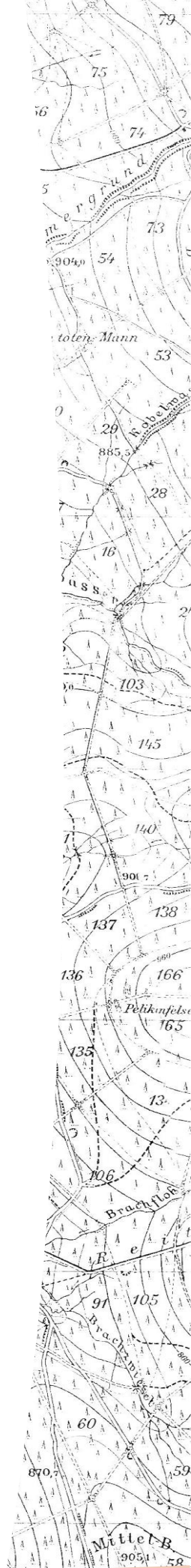
W dniu 23.02.2024 r. miała miejsce prelekcja pana **Michała Grześkowiaka**, pt. *Autostopem przez stany Ameryki Północnej*. Warto podkreślić, iż prelegentem był student I roku na kierunku Geografii, nasz nowy członek Oddziału Wrocławskiego PTG. Prelegent w sposób poglądowy i bardzo interesujący przedstawił wybrane walory turystyczne Ameryki Północnej. Do najważniejszych: Yosemite National Park, czyli wielkie granitowe kopuły i krajobraz ukształtowany przez lodowce górskie, Park Narodowy Zion, Lake Powell, czyli jezioro powstałe w wyniku wybudowania Glen Canyon Dam, Monument Valley, Grand Canyon, czyli 2 miliardy lat zapisu geologicznego, Death Valley – najniższy położony punkt w Ameryce Północnej i najgorętsze miejsce na kontynencie, Sequoia National Park, czyli największe drzewa na świecie oraz miasto San Francisco. Prelekcję z wielkim zaciekawieniem obejrzało ponad 67 osób. Gratulujemy wystąpienia i dziękujemy za zaangażowanie.

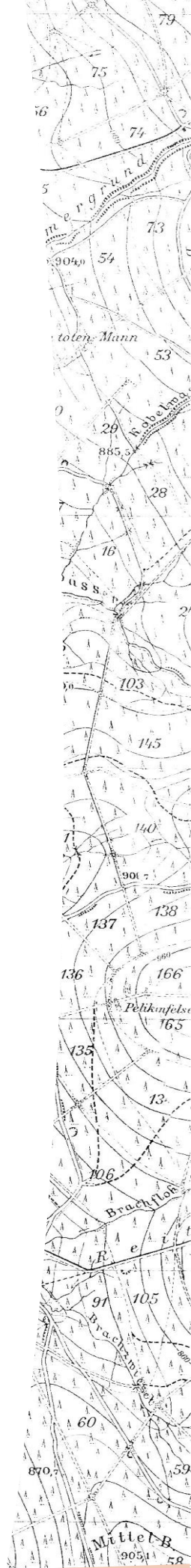
Janusz Łach Przewodniczący PTG Oddział Wrocławski

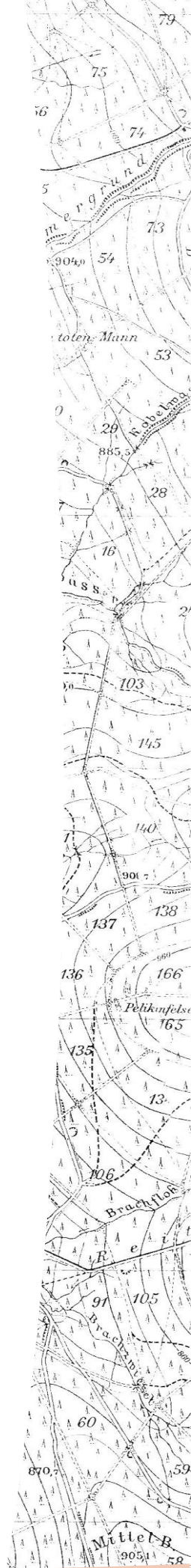
Poniżej autoreferat (fragment wpisu z [bloga](#)) pana Michała Grześkowiaka:

„O Stanach Zjednoczonych marzyłem od dawna, aż w końcu pojawiła się okazja – polecieć z mamą na konferencję do San Francisco na 5 dni. To było dla mnie za mało – chciałem zobaczyć więcej. Na więcej nie było budżetu, chyba że.. I wtedy pomyślałem o autostopie i spaniu pod namiotem. W ten sposób wydatki mocno spadły, a ja za oceanem mogłem spędzić aż 25 dni. Moim głównym celem były parki narodowe - Stany mają naprawdę wiele do zaoferowania. Teraz zupełnie się nie dziwię, że Amerykanie nie znają wiele spoza swojego podwórka. Po co, skoro w obrębie ich kraju jest tak wielka różnorodność krajobrazowa - na całe życie odkrywania. Ja odwiedziłem małą część z parków, ale te należące do czołówki, chociażby Yosemite czy Grand Canyon. Moim głównym środkiem transportu był oczywiście autostop. Dużo skrajnych opinii na jego temat, ale mi się jak najbardziej sprawdził. Raz czekałem 5 minut, raz półtorej godziny, ale koniec końców zawsze się udawało. Trzeba być cierpliwym. A ci, którzy się po mnie zatrzymywali byli za każdym razem przyjaźni i bardzo pomocni. Czasami zatrzymywali się tylko po to, żeby spytać się, czy czegoś mi trzeba - mimo że jechali w przeciwnym kierunku. Oprócz tego wiele przygód, których nie dało się zaplanować. To jest właśnie magia autostopu, która tak do mnie przemawia. Tyle może się wydarzyć i najczęściej są to rzeczy pozytywne. Cała wyprawa nie była wcale łatwa. Taki sposób podróżowania jest bardzo męczący, ale bardzo nagradza nas to, co zobaczyliśmy i przeżyliśmy. Chyba nie ma lepszego sposobu na prawdziwą przygodę. Tu mogę pozwolić sobie tylko na skrót z całości, bez detali. Te są znów na mojej stronie, tym razem tylko po angielsku. W tym języku pisałem mój dziennik - wydawało się to adekwatne do okoliczności. Mam nadzieję, że się zainspirujecie i na moich błędach zobaczycie, czego lepiej nie robić. Ja z taką wiedzą planuję wrócić i odkryć jeszcze więcej tego pięknego kraju”.....

Na kolejnych stronach wybrane kadry z prezentacji prelegenta.

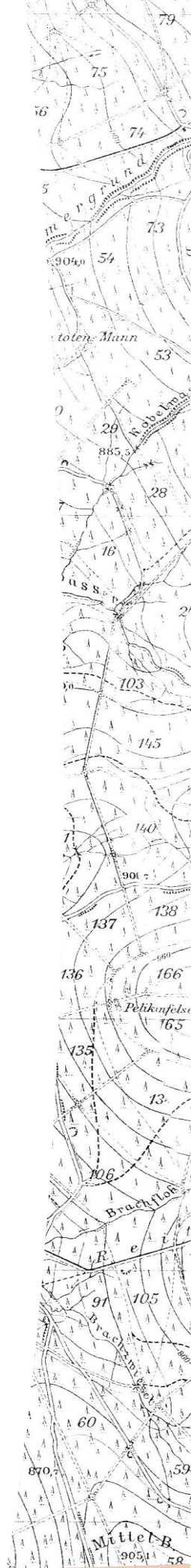

W dniu 8.03.2024 r. w ramach odczytów Oddziału Wrocławskiego PTG odbyła się multimedialna prelekcja **Agnieszki Latochy-Wites** i Tomasza Witesa pt. „Zimbabwe – śladami cudów przyrody i kultury”. W prezentacji przedstawione zostały najcenniejsze przyrodniczo i kulturowo miejsca w Zimbabwe, w tym obiekty wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Prelegenci przedstawili słynne Wodospady Wiktorii położone w pobliżu unikatowego na skalę świata czterostyku granic pomiędzy Zimbabwe, Zambią, Botswaną i Namibią. Interesująco zaprezentowali imponujące budowle Wielkiego Zimbabwe i Khami, wznoszone przed kilkoma wiekami, stanowiące drugie co do wielkości – po egipskich piramidach – kamienne obiekty na kontynencie afrykańskim. Przybliżyli również wyjątkowe walory krajobrazowo-przyrodnicze afrykańskiej sawanny, park narodowy Matobo i jego mieszkańców oraz niezwykle formacje skalne z jaskiniami skrywającymi prehistoryczne malowidła. Prelekcja zgromadziła licznych uczestników (75 osób), zarówno pracowników i studentów IGRR, jak i młodzież szkolną, dla których była cenną lekcją geografii Afryki Południowej. Dziękujemy bardzo za fascynującą podróż i możliwość spotkania się. (Janusz Łach)

Prelegenci zapowiadani przez A. Łacha (fot. A. Duda).

Koło Naukowe Studentów Geografii im. Juliana Czyżewskiego

Drugi rok z rzędu zostały zorganizowane warsztaty śnieżno-lawinowe pod hasłem „Arktyka w próbówce”. Uczestniczyła w nich 15-osobowa grupa reprezentująca Koło Naukowe Studentów Geografii im. Juliana Czyżewskiego. Merytoryczną pieczę nad całością mieli dwaj pracownicy Zakładu Klimatologii i Ochrony Atmosfery, tj. **prof. dr hab. Krzysztof Migala** oraz **dr hab. Marek Błaś**. Tym razem warsztaty zostały przeprowadzone na Szrenicy, w dniach 28.02.2024–01.03.2024. Udział studentów, w tym koszty noclegu oraz dojazdu, a także wynagrodzenia dla ekspertów, zostały pokryte ze środków pozyskanych w ramach konkursu jakościowego, tj. inicjatywy edukacyjnej skierowanej do studentów o charakterze ponadprogramowym – tzw. „Funduszu na rzecz dydaktyki”. Konkurs został ogłoszony przez Prorektora ds. nauczania dr. hab. Łukasza Machaja prof. UW. Wr.

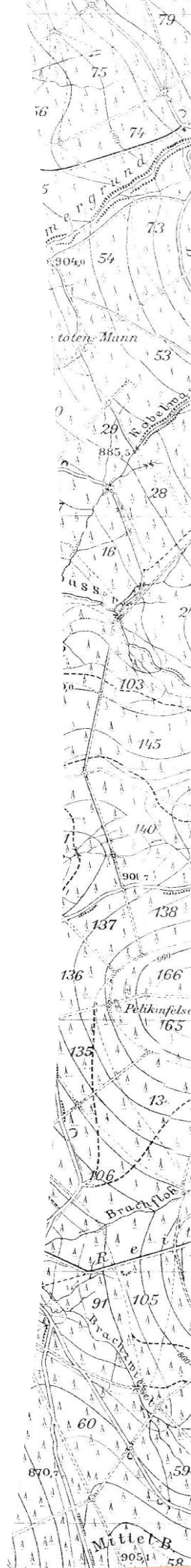
Warsztaty „Arktyka w próbówce” to propozycja, która wykracza poza ofertę standardowych zajęć przewidzianych programem nauczania. Przy dużym niedoborze ćwiczeń terenowych jest to wyjątkowa okazja do nabywania cennego doświadczenia w pracy terenowej. Studenci, którzy nie mają jeszcze doświadczenia w organizacji oraz prowadzeniu pomiarów terenowych mieli wyjątkową okazję uczestniczenia w przedsięwzięciu obejmującym praktycznie wszystkie etapy realizacji standardowego projektu badawczego:

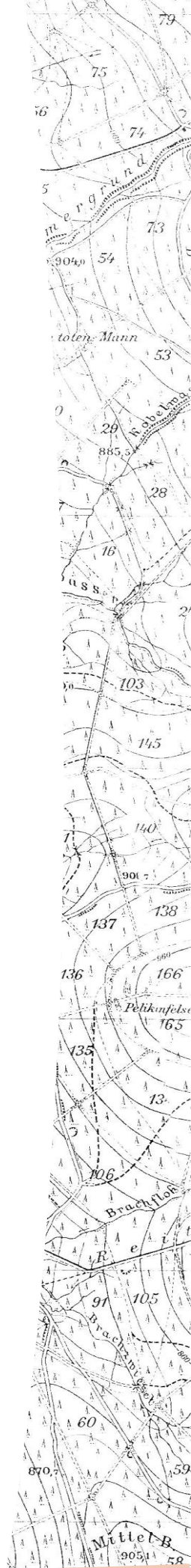
- organizacja warsztatów oraz podział zadań;
- realizacja projektu – część terenowo-pomiarowa;
- realizacja projektu – część laboratoryjna;
- prezentacja raportu końcowego przez studentów – seminarium podsumowujące;
- przygotowanie prezentacji na Ogólnopolską Konferencję Naukową (wrzesień 2024).

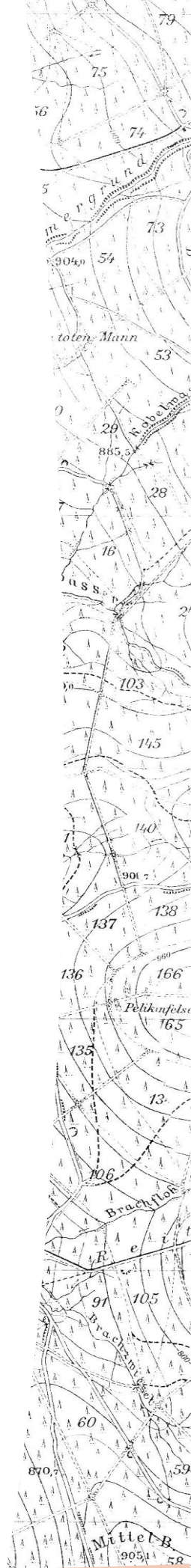
Ważnym elementem warsztatów były wieczorne wykłady kameralne skierowane do studentów: „Fizyczne i chemiczne cechy pokrywy śnieżnej”, „Kriosfera oraz jej rola środowiskowa” oraz „Zadania Stacji Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Karkonoskiego Parku Narodowego na Szrenicy”

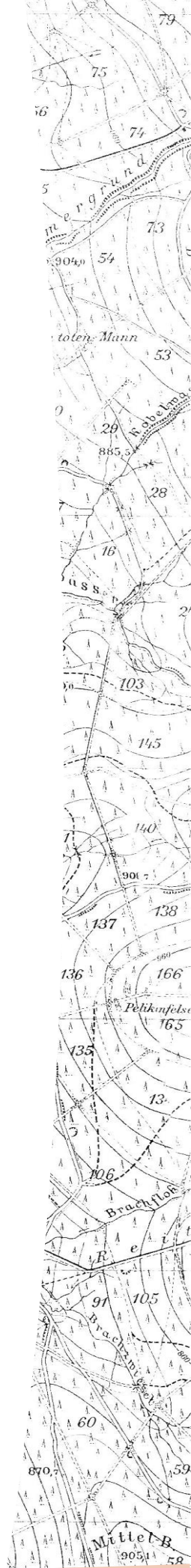
Wspomnianymi powyżej instruktorami terenowymi byli: Andrzej „Junior” Brzeziński, doświadczony ekspert lawinowy i instruktor GOPR oraz Krzysztof Krakowski, kierownik Stacji Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Karkonoskiego Parku Narodowego na Szrenicy. Studenci pod ich okiem zapoznali się z zasadami prowadzenia testów lawinowych, a także zasadami uprawiania turystyki zimowej w warunkach górskich. Pod okiem kadry klimatologów uczyli się wykonywania szurfów śnieżnych wraz z oceną właściwości fizycznych śniegu oraz przeprowadzili pomiary dotyczące uwarunkowań przestrzennej zmienności grubości pokrywy śnieżnej w Karkonoszach. Zbrali także próbki śniegu, aby pod okiem dra Jerzego Raczyka przeprowadzić analizy hydrochemiczne w Laboratorium Zakładu Geografii Fizycznej.

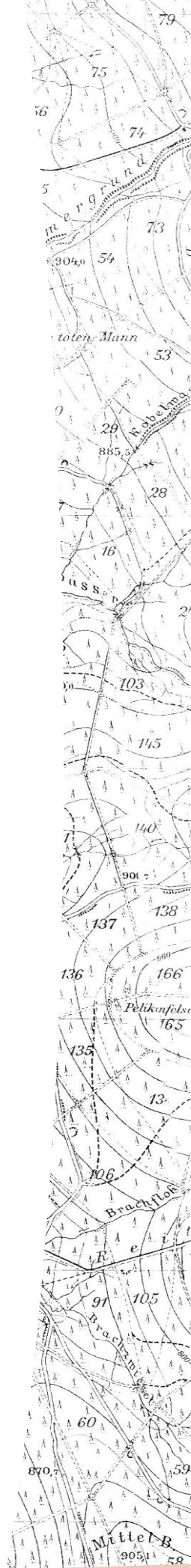
(tekst Marek Błaś, fot. Michał Grześkowiak)

Opracowanie:
Marek Kasprzak
marek.kasprzak@uwr.edu.pl
Oulu, 5 kwietnia 2024 r.

Materiały dotyczące spraw Instytutu i spraw poszczególnych Zakładów prosimy nadsyłać do końca każdego miesiąca na adres e-mail M. Kasprzaka.

Fotografia na pierwszej stronie: Wyścigi reniferów (fin. *porokilpailut*) w Rovaniemi w cyklu zawodów rozgrywanych w różnych miastach Laponii. Każde zwierzę ciągnie zawodnika sunącego na nartach i rozwija prędkość ok. 50 km/h. Gonitwy odbywają się na torze do wyścigów konnych, w szranki wystawiono niemal 90 zwierząt. Liczna publiczność korzysta z budynku, w którym mieści się przestronna widownia. Przyjmowane są zakłady bukmacherskie. Zawody wygrał renifer o imieniu Kirakka (fot. M. Kasprzak, marzec 2024).

